

**Yrkeshögskolornas
hållbarhetsprogram
2026–2030**

Arene

Yrkeshögskolornas hållbarhetsprogram 2026–2030

Yrkeshögskolornas uppgift är att tillsammans med arbets- och näringslivet bygga en globalt hållbar och rättvis framtid. Målet är att trygga en grund för mänsklig utveckling, välfärd och anpassningsförmåga i en föränderlig värld.

Att producera kompetens och experter är yrkeshögskolornas viktigaste sätt att stöda en hållbar och ansvarsfull utveckling av samhället samt arbets- och näringslivet. Yrkeshögskolorna främjar hållbar utveckling genom utbildning samt forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FUI-verksamhet). Dessa är yrkeshögskolornas lagstadgade uppgifter. När lärande och kompetensutveckling integreras i FUI-verksamheten talar man om FUIK-verksamhet.

Tillsammans med sina samarbetspartner är yrkeshögskolorna och de som utexamineras från dem en viktig del av lösningen i kampen mot klimatförändringen, främjandet av naturpositivitet samt för att åstadkomma ett hållbart arbets-, kultur- och näringsliv. Ekologisk hållbarhet förutsätter att naturkapitalet används på ett hållbart sätt, att ekosystemens funktionsförmåga tryggas och att försvagade naturmiljöer restaureras. Med naturpositivitet avses här det globala målet att stoppa naturförlusten före 2030 och uppnå en fullständig återhämtning av naturen före 2050. Yrkeshögskolorna strävar efter att stävja klimatförändringen och eftersträvar naturpositivitet i första hand genom att minska de negativa klimat- och naturkonsekvenserna av sin egen verksamhet. En förändring kan också åstadkommas genom effektiv utbildning och FUI-verksamhet.

Yrkeshögskolorna spelar en viktig roll i att skapa hållbar tillväxt och påskynda den gröna omställningen med arbetslivsorienterad kompetens och FUI-verksamhet. Det krävs tillräckliga resurser som stärker yrkeshögskolornas verksamhetsförutsättningar för att garantera genomslagskraften. Yrkeshögskolornas roll i att lösa samhällets hållbarhetsutmaningar bör stärkas ytterligare.

Yrkeshögskolornas hållbarhets- och ansvarsarbete styrs av Förenta Nationernas (FN) program för hållbar utveckling Agenda 2030 (bild 1) samt undervisnings- och kulturministeriets riktlinjer för hållbar utveckling. Agenda 2030 identifierar betydelsen av utbildning och FUI-verksamhet för att åstadkomma nödvändiga förändringar. Med hållbar utveckling avses ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Bild 1: globalamalen.se

För att främja hållbarhetsarbetet har yrkeshögskolorna tillsammans utarbetat hållbarhetslöften och åtgärder i anslutning till dem. Yrkeshögskolornas hållbarhetsprogram 2026–2030 ger en gemensam referensram och stöder alla Finlands 24 yrkeshögskolors arbete mot en mer hållbar och ansvarsfull framtid.

Detta program är en fortsättning på det tidigare Yrkeshögskolornas program för hållbar utveckling och ansvarsfullhet, vars genomförande utvärderades med hjälp av en självutvärdering i början av 2026. Utifrån resultaten av självutvärderingen har arbetet med hållbar utveckling och ansvarsfullhet vid yrkeshögskolorna framskridit jämnt och konsekvent, och hållbarheten har etablerats på en strategisk nivå, men det finns fortfarande rum för förbättring i det praktiska genomförandet. De utvecklingsbehov som betonades var särskilt systematisering av hållbarhetsarbetet och kunskapsbaserad ledning samt stärkande av personalens hållbarhetskompetens och naturarbetet.

Genomslagskraft uppstår genom forskning och kompetensutveckling av hög kvalitet

Yrkeshögskolorna bildar en kunskaps- och innovationsgrund tillsammans med universiteten som stöder Finlands övergång till en hållbar och resilient framtid. Med hjälp av forskning och utbildning produceras forskningsdata, lösningar och kompetens för att stävja klimatförändringen, främja naturpositivitet och hantera utmaningar på grund av tekniska omvälvningar samt risker som hotar välfärden och säkerheten. Yrkeshögskolorna är plattformar för sektorsövergripande samarbete och utveckling mellan olika aktörer. Med vårt kunnande stöder och utmanar vi arbets- och näringslivet, högskolorna, kommunerna, personalen och studerandena att bygga en mer hållbar framtid. Miljön, människan och ekonomin beaktas jämlikt både i vårt beslutsfattande och i vår dagliga verksamhet.

Yrkeshögskolornas gemensamma mål är att öka vårt handavtryck, dvs. vårt inflytande i samhällsutvecklingen, och minska koldioxidavtrycket från vår verksamhet. Vi utökar handavtrycket genom kunnig personal såväl inom utbildningen som i FUI-verksamheten. Yrkeshögskolorna främjar ett jämlikt och tillgängligt kunskapsamhälle där hållbarhetskompetens är en genomgående grundläggande färdighet. De som utexaminerats från yrkeshögskolorna och resultaten av vår FUI-verksamhet hjälper samhället att öka sitt handavtryck och minska sitt koldioxidavtryck (bild 2).

Yrkeshögskolornas program för hållbar utveckling och ansvarsfullhet främjar hållbarheten med fem olika teman, vilka är utbildning, FUI-verksamhet, ledning och utveckling av personalens kompetens, klimat- och naturarbete samt hållbarhetsrapportering. Dessa fem teman bildar en helhet genom vilken yrkeshögskolornas handavtryck kan utökas och koldioxidavtrycket begränsas.

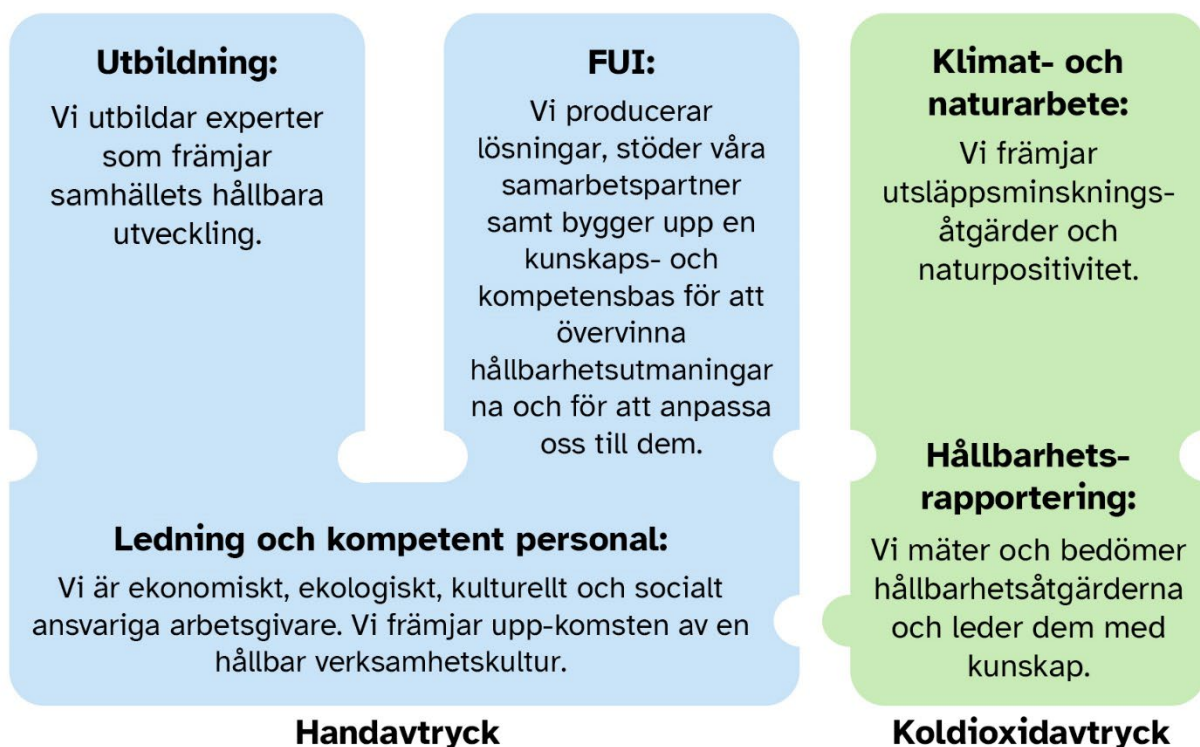

Bild 2: Delområden för att öka yrkeshögskolornas handavtryck och minska deras koldioxidavtryck

Yrkeshögskolornas hållbarhetssamarbete bygger på ett nätverk av ansvarsansvariga och tematiska arbetsgrupper i anslutning till nätverket. Nätverket av ansvarsansvariga samlar experter som utsetts av yrkeshögskolorna och fungerar som ett riksomfattande kamratnätverk som stöder den gemensamma utvecklingen, informationsutbytet och kommunikationen.

Temanas arbetsgrupper verkar i anslutning till nätverket av ansvarsansvariga och samarbetar regelbundet med Arenes utskott, arbetsgrupper och andra nätverk. Arbetsgruppernas teman är utbildning, FUI-verksamhet, ledning och utveckling av personalens kompetens, klimat- och naturarbete samt hållbarhetsrapportering. Arbetsgruppernas mål är att säkerställa att hållbarhet och ansvarsfullhet är nära kopplade till yrkeshögskolornas grundläggande uppgifter, ledning och gemensamma utveckling. På så sätt säkerställer vi arbetets kontinuitet, långsiktighet och gemensamt lärande.

Yrkeshögskolornas hållbarhetslöften

UTBILDNING – Yrkeshögskolorna skapar kompetens för en hållbar framtid

Yrkeshögskolorna spelar en viktig roll som utbildare av nya experter samt som stärkare av arbetslivskompetensen genom grundexamen, högre YH-utbildningar och kontinuerligt lärande. Yrkeshögskolornas aktiva arbetslivssamarbete, starka pedagogiska kompetens och FUIK-verksamhet gör det möjligt att förutse framtidens kompetensbehov och utbilda för dem.

Yrkeshögskolorna erbjuder flexibla möjligheter att studera och utveckla kompetensen, vilket möjliggör högskolestudier för många slags studerande. Detta är en del av yrkeshögskolornas sociala ansvar och säkerställer att så många som möjligt hittar sin egen plats som byggsten för ett hållbart samhälle.

Yrkeshögskolornas gemensamma kompetenser skapar en stark grund för att utveckla hållbar kompetens för framtiden. Vi har även utvecklat datainsamlingen om de utbildningar som ska ordnas. De största utmaningarna gäller utvärdering av utvecklingen av studerandenas hållbarhetskompetens och proaktiv användning av informationen för att utveckla utbildningar.

Vårt löfte

1. Vi stöder samhällets hållbarhetsomställning på samtliga delområden och nivåer genom att utbilda experter som kan och vill främja en hållbar framtid i arbetslivet och samhället.
2. Vi utvecklar läroplanerna och utvärderar utvecklingen av de studerandes hållbarhetskompetens i samarbete med arbetslivet för att säkerställa att hållbar utveckling och ansvarsfullhet genomsyrar all vår utbildning och påskyndar hållbarhetsomställningen.

Våra åtgärder

- Vi grundar utbildningens utveckling på kompetensmålen för hållbar utveckling som utformats tillsammans.
- Vi förutser arbetslivets förändringar och utvecklar våra utbildningar aktivt för att svara på dem och påskynda arbetslivets hållbarhetsomställning.
- Vi stärker rollen för hållbar utveckling och ansvarsfullhet i samtliga studier.
- Vi uppmuntrar studerande att arbeta för en hållbar utveckling.
- Vi betonar kompetens inom hållbar utveckling och ansvarsfullhet i studieutbudet för kontinuerligt lärande.
- Vi främjar och möjliggör utvecklingen av uppdaterad kompetens inom hållbar utveckling genom att integrera FUI-verksamheten i lärandet och undervisningen.
- Vi följer upp hur kompetensmålen för hållbar utveckling och ansvarsfullhet uppnås och hur effektiva de är genom responsenkäter och utvärderingar.
- Vi samarbetar öppet med högskolor, läroanstalter, arbetslivet och andra intressentgrupper.

FUI-VERKSAMHET – lösningar på hållbarhetsutmaningar

FUI-verksamhet är yrkeshögskolornas lagstadgade uppgift som erbjuder lösningar på samhällets och naturens hållbarhetsproblem både på lång sikt och för dagens behov. Tillämpad forskning, partnerskap och omfattande nätverkande möjliggör utveckling av ny teknologi, nya verksamhetsmodeller och innovationer.

Yrkeshögskolornas mål är att beakta hållbar utveckling i all FUI-verksamhet och föra dessa mål framåt genom samarbete med både högskolegemenskapen och omfattande partnerskap. Yrkeshögskolornas FUI-verksamhet skapas tillsammans med näringslivet, den offentliga sektorn och tredje sektorn samt i internationella nätverk. Den kan också användas för att främja ett förnyande ekonomiskt tänkande, varvid man i stället för ett system som upprätthåller användningen av naturresurser strävar efter ett naturpositivt och hållbart förhållningssätt till samhället och näringslivet. De uppdaterade löftena och åtgärderna grundar sig på tidigare arbete, men beaktar också särskilt naturpositiviteten och det lokala.

Vårt löfte

1. Vi utvecklar lösningar i vår FUI-verksamhet som på ett hållbart sätt svarar på samhälls-liga, kulturella och ekonomiska utvecklingsbehov, främjar naturpositivitet samt stöder förebyggandet av klimatförändringen och miljökriser samt anpassningen till dem.
2. Genom vår FUI-verksamhet skapar vi kompetens, utvecklar strukturer och samarbete samt producerar hållbara lösningar för att utveckla utbildningen. Vi förstår att den kompetens som utnyttjas i utbildningen omfattar såväl globala problem som lokala hållbarhetsgärningar.
3. Vi utvecklar vår verksamhet så att vi är kända som attraktiva och ansvarsfulla samarbetspartner och arbetsgivare även tack vare vår ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbara och ansvarsfulla FUI-verksamhet.

Våra åtgärder

- Vi utnyttjar och vidareutvecklar gemensamt utarbetade kriterier för att utveckla FUI-verksamhetens hållbarhet och ansvarsfullhet.
- Vi producerar hållbarhetslösningar i samarbete med högskolesamfundet, näringslivet, den offentliga sektorn och tredje sektorn.
- Vi producerar nödvändig information till stöd för den ökade genomslagskraften av vår FUI-verksamhet på lokal, regional, nationell och internationell nivå samt publicerar den information som vi erhåller från FUI-verksamheten för samhällets användning, i synnerhet för att främja den samhälleliga debatten och tillgången till information.
- Utifrån resultaten av FUI-projekten bygger vi upp en kompetensgrund som kan utnyttjas i utbildningen och skapar lärandemöjligheter som främjar hållbarhet och ansvarsfullhet i FUI-projekten.

LEDNING OCH KOMPETENT PERSONAL – hållbar kunskapsbaserad ledning och utveckling

Yrkeshögskolornas mål är att leda sin verksamhet i enlighet med FN:s mål för hållbar utveckling och fatta långsiktiga beslut som stärker den ekologiska, sociala och ekonomiska hållbarheten. Ansvarsfullhet och hållbarhet integreras i strategin, indikatorerna och ledningsstrukturerna.

Yrkeshögskolorna ledning är jämlik och rättvis. Personalen och cheferna uppmanas att fatta ansvarsfulla och etiskt hållbara beslut. Yrkeshögskolornas verksamhetskultur grundar sig på värderingar, öppenhet och ärlighet.

Yrkeshögskolornas ledning och kompetensutveckling syns väl i verksamhetssätten och riktlinjerna. Utmaningar förekommer dock i fråga om systematisk kompetensutveckling och utnyttjande av informationen i beslutsfattandet. Utmaningen med personalens hållbarhetskompetens är att den befinner sig endast på en allmän nivå.

Vårt löfte

1. Vi leder utifrån kunskap och motiverar våra beslut på ett transparent sätt.
2. Hållbar personalledning främjar välbefinnande i arbetet, ansvarsfull ledning av personalens resurser och kontinuerlig kompetensutveckling. Vi utnyttjar lämpliga verktyg och metoder för detta ändamål.
3. Bedömningen av personalens kompetens och prestationer är mångsidig och evidensbaserad.
4. Personalen har hållbarhets- och ansvarskompetens som stöder yrkeshögskolans hållbara och ansvarsfulla verksamhet, stärker dess kontinuerliga utveckling och producerar genomslagskraft för intressentgrupperna.
5. Vår verksamhetskultur är mångsidig, jämlik och tillgänglig för alla.

Våra åtgärder

- Vi ser till att personalens hållbarhets- och ansvarskompetens utvecklas under hela anställningsförhållandet genom att integrera temana i ledningen och HR-processerna.
- Vi inkluderar hållbar utveckling och ansvar i kompetensledningen och den uppgiftsspecifika kärnkompetensen i enlighet med rollen och ansvaren.
- Vi bedömer genomförandet av introduktionen i samhällsansvar och hållbarhet och utvecklar introduktionen utifrån responsen.
- Vi genomför systematisk uppföljning och utvärdering av organisationens hållbarhets- och ansvarskompetens som en del av kvalitetssystemet.
- Vi utvecklar mångfalden både i ledningen och i det praktiska arbetet och förbättrar den sociala tillgängligheten systematiskt.
- Vi samarbetar med ansvarsfulla partner, stärker den regionala jämlikheten, välfärden och livskraften samt främjar den samhälleliga förändringen mot mer hållbara och ansvarsfulla lösningar.

KLIMAT- OCH NATURARBETE – utsläppsminskningar och minimering av naturskador

Målet med yrkeshögskolornas klimat- och naturarbete är att främja koldioxidhandavtrycket och naturpositiviteten samt minska yrkeshögskolornas egna klimat- och naturkonsekvenser. Inom YH-sektorn har beräkningen av koldioxidavtrycket varit etablerad sedan 2020 och den görs med en gemensam beräkningsmodell som utvecklas kontinuerligt. Utnyttjandet av resultaten i ledningen är fortfarande delvis sporadiskt och ingen enhetlig färdplan för koldioxidnsålhet har utarbetats för hela YH-sektorn.

Vårt löfte

1. Klimat- och naturkonsekvenserna granskas tillsammans. Målen grundar sig på transparent beräkning och följer bestämmelserna om miljörelaterade påståenden.
2. Yrkeshögskolorna förbinder sig till att kontinuerligt minska koldioxidavtrycket. För Scope 1 och 2 strävar man efter att komma så nära nettonoll som möjligt före 2030 så att målet inte bidrar till naturskadorna. För Scope 3 fastställs YH-specifika minskningsmål utifrån den kategorispecifika väsentligheten och de verifierade åtgärderna.
3. Yrkeshögskolorna stärker personalens och studerandenas klimat- och naturkompetens samt bygger upp ett samhällspositivt kol- och naturhandavtryck via FUI-, utbildnings- och regionutvecklingsverksamheten.

Våra åtgärder

- Vi utarbetar en gemensam riktlinje för utsläppsminskningar och naturpositivitet för YH-sektorn.
- Vi utvidgar beräkningen stegvis till naturkonsekvenser (ekologiskt fotavtryck) och identifierar de centrala konsekvensklasserna.
- Vi drar ner fastigheternas energiförbrukning, vilket minskar klimat- och naturkonsekvenserna av vår verksamhet.
- Vi stärker verkställandet av rese- och upphandlingsanvisningarna så att de styr mot utsläppsminskningar och minimering av naturskador. Vi fäster särskild uppmärksamhet vid flygresor och prövning av upphandlingarnas nödvändighet.
- Vi utnyttjar beräkningsresultaten i ledningens beslutsfattande och kopplar dem till ekonomi-, lokal- och upphandlingsprocesserna.
- Vi utarbetar en årsrapport som utöver klimatkonsekvenserna även innehåller naturkonsekvenserna och åtgärdernas samhälleliga handavtryck.
- Yrkeshögskolorna är nätverk som utvecklar gemensamma beräkningsprinciper, indikatorer och jämförbarhet. Vi fortsätter och stärker samarbetet mellan Arene och Unifi, särskilt inom Finn-ARMA-nätverket, så att metoderna och målen förblir nationellt enhetliga.

HÅLLBARHETSRAPPORTERING – mot systematisk uppföljning och kunskapsbaserad ledning

Målet med hållbarhetsrapporteringen är att synliggöra yrkeshögskolans hållbarhetsarbete samt stödja dess systematiska och konsekventa ledning. Med hjälp av hållbarhetsrapporteringen kan man sammanställa information om yrkeshögskolans koldioxidavtryck och handavtryck.

Uppföljningen av informationen om hållbarhetsarbetet stöder den strategiska ledningen, beslutsfattandet och utvecklingen av verksamheten samt stärker förtroendet för intressentgrupperna. Målet är att hållbarhetsarbetet ska vara en del av yrkeshögskolans normala kunskapsbaserade ledning och kontinuerliga förbättringar.

Även om det inte finns någon lagenlig skyldighet till hållbarhetsrapportering har yrkeshögskolorna målmedvetet utvecklat uppföljningen av informationen om hållbarhetsarbetet. Den gemensamma nationella rapporteringsmodellen har skapat en grund för enhetliga begrepp, att lära sig av andra och kontinuerlig förbättring. En central utmaning för hållbarhetsarbetet har varit att sammanställa informationen i ett format som samtidigt stöder den externa rapporteringen, interna ledningen, bedömningen av genomslagskraften och förutseende utveckling.

Vårt löfte

1. Vi förbinder oss att tillsammans utveckla uppföljningen av hållbarhetsarbetet som en systematisk, transparent och ändamålsenlig helhet.
2. Vi bygger uppföljningen av hållbarhetsarbetet på gemensamma definitioner och principer. Vi utvecklar indikatorer som stöder rapporteringen.
3. Vi följer upp hur hållbarhetsmålen framskrider, identifierar utvecklingsbehov och informerar öppet om både framgångar och utmaningar.

Våra åtgärder

- Vi utvecklar uppföljningen av hållbarhetsarbetet stegvis till en del av yrkeshögskolans normala datainsamlings-, utvärderings- och rapporteringsprocesser.
- Vi preciserar indikatorerna så att de stöder de strategiska målen och är direkt kopplade till verksamhetsstyrningen och beslutsfattandet.
- Vi stärker hållbarhetsarbetets koppling till kvalitetssystemet, riskhanteringen och den strategiska planeringen.
- Vi utnyttjar uppföljningen av hållbarhetsarbetet som ett verktyg för kompetensutveckling och ökar därmed förståelsen av hållbarhetskonsekvenserna.
- Vi stöder en förutseende ledning, öppen kommunikation och yrkeshögskolornas roll som vägvisare för hållbar utveckling genom hållbarhetsrapporteringen.

Gemensamt program

Detta program fungerar som en fortsättning på yrkeshögskolornas tidigare program för hållbar utveckling och ansvarsfullhet. Det fanns ett tydligt behov av att uppdatera programmet, eftersom hållbarhetsarbetet har utvecklats mycket under de senaste åren. Organisationernas kompetens, medvetenhet och förmåga har stärkts samtidigt som hållbarhetsfrågor har blivit mer komplicerade och verksamhetsmiljöns krav har ökat.

Alla 24 yrkeshögskolor i Finland har förbundit sig till löftena i detta program. Yrkeshögskolornas personal från Arenas samtliga arbetsgrupper för hållbar utveckling samt nätverket av ansvarsansvariga och arbetsgruppen för hållbarhetsrapportering i anslutning till nätverket har deltagit i beredningen av det uppdaterade programmet.

Uppdateringsarbetet har samordnats av nätverket för ansvarsansvariga och underarbetsgruppernas ordförande: Vappu Kunnaala-Hyrkki, Sydöstra Finlands yrkeshögskola Xamk (nätverket för ansvarsansvariga); Eveliina Asikainen, Tammerfors yrkeshögskola (utbildningsarbetsgruppen); Timo Parkkola, Humak (arbetsgruppen för FUI-verksamhet); Tiina Huhtalo, Lapplands yrkeshögskola (arbetsgruppen för ledning och kompetent personal); Asseri Laitinen, Vasa yrkeshögskola (klimat- och naturarbetsgruppen); samt Mirva Juntti, Lapplands yrkeshögskola (arbetsgruppen för hållbarhetsrapportering).

**Yrkeshögskolornas
hållbarhetsprogram
2026–2030**

Arene